

ogsaa anvendes imod ham. Med Hensyn til dette og adskillige andre Ting anførte den ærede Ordfører ogsaa, at man naturligvis, naar man ikke havde Raad, maatte betænke sig meget paa, hvilke Udgifter man gjorde. Det er ganske rigtigt; men man har dog set, at Folk have betænkt sig saa længe paa at gøre en nyttig Udgift, at de derved til sidst have faaet en større Udgift, og det tror jeg netop let kan finde Sted med den Udgift, hvordim der her er Tale.

Svædt: Det forekommer mig, mine Herrer, at vi med Hensyn til Bevillingerne paa Krigsministeriets Konti, som saa let sætte Videnskaberne i Bevægelse, bør dogme saa fordomsfrat som muligt om de forskellige Standpunkter, der ere repræsenterede her i Salen. Vi hørte i Gaar det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 2den Valgkreds (Klausen) udtale sig fra sit Standpunkt, og vi have i Dag hørt den ærede Ordførers Kritik af disse Udtalelser. Uagtet jeg paa overordentlig mange Punkter er enig med den ærede Ordfører og Finansudvalgets Flertal, kan jeg dog ikke nægte, at jeg med Hensyn til Bedømmelsen af det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 2den Valgkreds (Klausens) Udtalelser indtager et særstandpunkt. Jeg blev meget overrasket i Gaar, da jeg hørte ham tale, og Aarsagen dertil var den, at han efter min Mening talte saa roligt, sagligt og lidenskabsløst. At man fra Socialdemokratiets Side har angrebet de forskellige Partier her i Rigsdagen, tillægger jeg ikke saa overordentlig stor Betydning, thi vi ere jo vante til at angribe hinanden fra vore forskellige Partistandpunkter. Jeg var derimod forberedt paa, at Arbejderpartiet havde nægtet langt mere paa Krigsministeriets og Marineministeriets Budgetter, og jeg vil forklare Grunden, hvorfor jeg troede det. Hvis nogen Stand nemlig har Grund til at føle Had til Militærsystemet, saaledes, som det har udviklet sig i Nutiden, tror jeg, at man med fuld Berettigelse kan sige, at det er Arbejderstanden, ikke alene her i Landet, men i det hele taget. Arbejderne føres ved Lovens Tvang ind i Hæren, og naar de have afstjent deres Børneplicht, hæs der dem ikke den mindste Garanti for, at de saa et lønnet Arbejde igen i det civile Liv. I Fredstid er deres Stilling uheldig, idet de blive forstyrrede i deres Erhverv og ikke saa Garanti for noget lønnet Arbejde efter Tjenesten; men i Krigstid er deres Stilling jo langt værre. Arbejderne stille det største Kontingent, det aldeles overvejende Flertal baade af dem, som nedskydes, for ej at sige nedslages, og ogsaa af dem,

som forkrøbles, saaledes at de siden have vanskeligt ved at ernære sig selv og deres Familie. Jeg mener derfor, at der for Arbejderne er megen Grund til at se med fjendtlige Blikke paa alt, hvad der hedder Militærvæsen. Jeg tror, at man har begaaet en ganske overordentlig stor Fejl, den Gang man indførte den almindelige Børneplicht i Forbindelse med Børnetvang og i Forbindelse med de staaende Hære. Der blev før af den højstærede fungerende Krigsminister talt om „sund Sans“; men jeg tror, at hvis sund Sans skal være det afgørende Moment, kunne vi let blive enige om, at den Udvikling, som er foregaaet paa det militære Omraade i de forskellige Lande i Løbet af de sidste Aartier, naar stik imod alt, hvad der hedder Nationaløkonomi og sund Sans. Vi ere gaede fra 50,000 til 100,000, fra 100,000 til 500,000 og fra 500,000 til 1 Million Soldater. Men ingen kan se, hvorledes det skal ende. Dog sikker et det, at det vil ende med Forstrækkelser, hvis vi blive ved at gaa frem paa samme Maade som hidtil. Man har rettet den Bøbrejdelse mod Arbejderne, at de tilhøre et internationalt Samfund; men jeg vil spørge, om der er nogen Grund til at bebrejde Arbejderne det under de nuværende Forhold. Skulle vi, der holde paa Freden, ikke være glade ved, at der fra neden gøres Forsøg paa at faa rejst det Fredens Værk, man forgeses har søgt at rejse fra oven, fra de styrendes Side. Vi se, at vi, som det nu gaar, ved Militærudgifterne ere komne dybere og dybere ind i Ulykke og Glendighed, og der er jo ikke mindste Tvivl om, at man vil kunne spare meget betydelige Beløb paa de militære Budgetter og kunne afhjælpe en hel Del af den Nød, som Samfundet nu lider under. Dette vil kunne lade sig gøre, hvis der paa de militære Konti vises større Sparommelighed. Det ærede Medlem talte i Gaar om en Nedsettelse af 2—4—10 pCt.; men jeg tror, at man en Gang i Tiden vil komme til langt større Nedsettelser, til Nedsettelser paa 50—75 pCt. Man taler ogsaa meget ofte om Fædrelandskærlighed i Forbindelse med de militære Bevillinger, og man er tilbøjelig til at anlægge Bevillingernes Størrelse som Maalestof for Bedømmelsen af Fædrelandskærlighedens Dybde. Jeg tror imidlertid, at man der begaar en stor Fejl. Det glædede mig at høre det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 2den Valgkreds (Klausen) tale om vore Oldtidsminder. Jeg tror, at hans Udtalelser faldt, som de bør og kunne falde fra en god dansk Mand's Side, og jeg ser i det ærede Medlem og hans Meningsfæller her i Salen